

***Taloudelliset ohjauskeinot
kestävän kehityksen
edistämiseksi
peruskouluissa***

Toni Paju
Tampereen Yliopisto
Yhdyskuntatieteiden laitos
23.11.2010

Johdanto

- Tutkimuksessa selvitettiin millaisten järjestelyjen avulla koulut voivat saada kestäväen kehityksen työllä säästyneet rahat omaan käyttöönsä. Samalla kartoitettiin jo mahdollisesti käytössä olevia käytäntöjä rahojen palauttamiseksi.
- Tutkimusta varten suoritettiin yhteensä 14 teemahaastattelua. Haastateltavat olivat peruskoulujen rehtoreita, Tilakeskusten/teknisen toimen edustajia, sekä perusopetuksen virkamiehiä.
- Tutkimuksessa käytettiin apuna teorioita ohjauskeinojen valinnasta (Policy Instrument Choice).
- Kirjallisuudesta esiin nousseita teemoja: Ohjauskeinojen ominaisuudet, Organisationaalinen kulttuuri, Ongelman konteksti, ja Päättäjien subjektiiviset preferenssit.

Tutkimustuloksia

- Säästöt kestäväen kehityksen työstä päätyvät kiinteistön huollosta vastaavalle taholle, ja säästöjen mittaluokat ovat usein tiedossa vain kyseisellä taholla.
- Säästöt voivat siirtyä viiveellä myös perusopetuksen säästöksi, mutta ne eivät missään tapauksessa päädy koulujen käyttöön.
- Rehtorit kokivat, että kestäväen kehityksen työllä säästöneiden rahojen palauttaminen koulun käyttöön motivoisi edelleen kestäväen kehityksen työhön.
- Ongelmina tältä osin nostettiin esiin mittareiden oikea ja oikeudenmukainen asettaminen.

Tutkimustuloksia

- Kestävän kehityksen määrittelyllä on vaikutusta siihen millaisin ohjauskeinoin sitä halutaan edistää.
- Kunnan eri toimijoiden määritelmä kestävästä kehityksestä muotoutuu eri tavoin.
- Kunnan koolla näyttäisi olevan vaikutusta niihin ohjauskeinoihin, joilla kestävää kehitystä on mielekästä edistää.
- Todella merkitykselliseksi tekijäksi muodostuivat organisaatiossa aiemmin käytössä olleet käytännöt ja niistä saadut kokemukset.

Ehdotuksia

- **1. Suora kompensatio:** Kompensoitaisiin tietyssä vuonna tapahtunut säästö seuraavan vuoden määrärahoihin. Ongelmana mahdollisten säästöjen pieni kokoluokka.
- **2. Ympäristöstipendit:** Esimerkiksi tekninen toimi tai perusopetus voisi jakaa stipendejä toteutuneista säästöistä. Stipendit voisi jakaa eri kululuokkien mukaan (sähkö, vesi, jätehuolto) ja niistä voisi järjestää vaikkapa kilpailun.

Ehdotuksia

- **3. Jätehuoltovastuun hajauttaminen kouluille:** Tällöin määrärahat olisivat kouluilla, joten mahdollisesti syntyvät säästöt näkyisivät suoraan koulujen määrärahoissa. Esimerkiksi Helsingissä on hiljattain siirrytty keskitettyyn jätehuoltoon ja sen vuoksi tällainen ratkaisu voisi olla poliittisesti haastava.
- **4. Keskitetty tulospalkkiojärjestelmä:** Lähes samanlainen järjestely on käytössä Helsingissä tällä hetkellä, mutta palkkiot eivät siellä kohdistu kouluille. Tulospalkkiota maksettaisiin tiettyjen tulostavoitteiden, esimerkiksi 5 % säästö jätehuoltokuluissa, saavuttamisesta.

Lopuksi

- Vihreän lipun –toiminta kouluissa auttaa tarvittavan tietopohjan luomisessa säästöjä varten.
- Tiedonkulku Tilakeskuksen/teknisen toimen välillä tulee olla joustavaa.
- Mittareiden luominen kestävän kehityksen työlle olisi tärkeä jatkotutkimuksen aihe.
- Isommissa kunnissa vaikuttaa olevan tarvetta yksinkertaisemmille käytännöille.
- Aikaisemmat vallalla olleet käytännöt vaikuttavat merkittävästi mahdollisiin ohjauskeinoihin.

Kiitos!
